

Pravlice iz Krajnskega.

2. Škratelj pomočnik.

Neki vojak gré od soldašine odpušen domú. Med potjo je silno pomanjkanje terpel; sprositi si ni nič mogel, ker ni ptujega jezika znal. Za neko mejo zdihuje, kar zasliši v vodi stokati; gré k vodi in ugleda v nji kozarec, poseže po-nj in oglasi se notri: „Iz vode me vzemi.“ Ko kozarec iz vode vzame, vidi, da je Škrat notri; al ta ga prosi, naj ga spusti, da ga hoče obogatiti. Vojak vzame na kozarec privezano pismo, ga hrani in odmaši kozarec. Škratelj pravi: „Jez grem tje v uno véliko mesto, neko kraljičino obsest; nihče me ne bo od nje spravil, kot sam ti.“ Škratelj gré, in čez nekaj malo dni vojak za njim. Vse je že tam od obsedene kraljičine govorilo, in da ji nihče ne more pomagati. Vojak reče straži, naj ga v kraljevo grajšino spusti, pa se brani, in zadnjič ga z nadleževanjem, ker obeta, da bo kraljičini pomagal, pusté notri. Res jo koj Škratelj popusti. Vprašajo vojaka: „Kaj hočeš za plačilo?“ On pravi: „Zdaj mi dajte toliko, kot za proti potrebujem in pa pismo, da, če bom kaj več potreboval, mi bote dali, ko vam pismo pošljem.“ Potem gré stran. Pred mestom ga Škrat čaka in pravi: „Ali nisva dobro opravila? Zdaj grem pa v drugo mesto, bom pri drugi kraljičini ravno tako storil, in ti za mano pridi; le ti me boš od nje spravil, da ti bodo obilno plačali. Vse se tako zgodi kot pervikrat. Škrat ga nazadnje spet pred mestom čaka, in se hvali kot prejšnikrat; potlej pa pravi: „Jez bom še eno obsedel, iz ktere me pa ne ti, ne kdo drug ne bo spravil.“ Vojak pravi: „Preden se ločiva, pokaži mi še, kako ti v ta mali kozarec greš, ker si velik.“ Škratelj mu pokaže; ali kadar je notri, vojak kozarec zamaši, dene spet pismo čez in ga nese v vodo nazaj.

3. Strahú željan.

Nekega cerkvenika sin je vasoval ponoči, nič ga ni strah. Oča in gospod fajmošter ga želita v strah pripraviti, ker je pravil, da ne ve kaj je strah. Napravila sta mežnarskega hlapca, da se v cerkvi na mertvaški oder vleže kot mertev. Ko pride sin cerkvenika domú, mu naročita, naj prihodnjo noč potuhnjenega merliča varuje, da mu ne bo ušel. Varuje ga, merlič pa začne o polnoči kviško lesti; brez strahú mu zapove, naj miruje. Ker merlič ne uboga, in hoče iz cerkve uteči, ga cerkvenikov sin zakolje. Drugi dan ga gospod in oča vprašata, kaj se je ponoči godilo in povedal je. Gospod mu reče: „Ti li pojdi po svetu straha iskat, kamor hočeš.“ Gre in pride k nekemu mlinu, ktereга je hudič v najemu imel na sedem let s tem pogojem, da bode gospodarju vse smlel, kar mu pošlje. Neprestrašenec naš pravi mlinarskemu gospodarju, da strahú iše in gospodar mu reče, naj gre v mlin. Gre in ponoči ga hudič plaši, zdaj da hiša gori, zdaj da hoče voda mlin vzeti i. t. d. Nič se ne boji vsega tega. Zjutraj ga vpraša mlinar ali ga je bilo strah; in odgovori mu da nič; še pravi gospodarju: „Jez vam od vraga še mlin nazaj dobim v 24 urah, če hočete. Gospodar pravi: Lé. Neprestrašenec naš ukaže poln meh muh naloviti in te mu nese v mlin s pristavkom: „To ti je gospodar smleti poslal.“ Muhe vragu uidejo in tako je ob mlin prišel. Gospodar neprestrašencu mlin in hčer ponuja za plačilo pa ta ne mara ne za mlin ne za hčer. Gré dalje in pride do rabeljna. Spet temu pove, da iše strahú, in rabelj pravi: „Danes sem jih pet obesel, le pojdi nocoj pod vislice spat. Neprestrašenec gre o polnoči, obešenci z nogami migajo, neprestrašenec jih po nogah tepe in spet ga ni bilo nič strah. Neprestrašenec gre v neki grad strahú iskat; tam mu povedo, da v njih gradu gori na nekem hribu bo strah našel, naj li 3 dni notri bo. Dali so mu za 12 dni živeža, tri sobe mu odkažejo in kuhinjo. Neprestrašenec je notri prvo noč. Ob enajstih poči pred gradom nekdo s korobačem, pride gori, ga straši, da gori itd., pa naš neprestrašenec se ne zmeni in gré večerjo za se in še za tri kubat. O

kuhi mu je človeško nogo verglo v kuhinjo, pa tudi za to se nič ni zmenil. Potlej znosi jed na mizo v 4 skledah in pripravi vse, kar je treba k jedi, in k vsaki skledi prižge eno luč. Prišli so trije brez glav; on je, in reče tem brezglavnim: „Jejte, da potlej spravim.“ Jedo in dobili so glave; trije gospodje so bili. Potlej ga peljejo s sabo v hram, naj jim pomaga v sodu dnarje vzdigovati; pa svetil je, pomagati pa nič noče ter pravi: jez nimam nič pri dnarjih. Nesli so jih v neko sobo, na mizo vsuli ter pravijo: „Ti imaš tukaj za plačilo dnarje.“ Drugi večer je spet tako jed pripravil; ravno tako se je vse godilo, in potlej prideta dva možka in ena ženska brez glav. Jedo in dobili so glave ter mu dnarje ponujajo, pa nič ne vzame, in spet ti mu pusté dnarjev za plačilo, ker jih je iz izdanja otel. Tretji večer spet tako stori kot prva dva; prišla je brez glave neka ženska, je in dobí glavo. Ta mu dá pisma od grajšine in tako je djala: „Troje rodov je že tukaj doli, ki nimajo pravice do tega grada.“ Drugi dan gré s pismi v spodnjo grajšino in pustili so mu stari bogati grad. Zadnjič gré domú, in tam pripoveduje gosp. fajmoštru, da ni nikjer strahú najdel. V tem je priberačila neka baba in sliši to. Potlej poduči ona gosp. fajmoštra, da naj ga zapró v ječo, kjer je eno samo okno; naj mu dajo luč, katero bo zmiraj gledal, in naj mu pod skledo živo vrano poveznejo, da naj to skledo še le tretji dan odvezne, viditi, kaj je pod njo. Gospod fajmošter vse tako stori. Neprestrašenec bi bil rad berž zvedil, kaj je pod skledo; odvezne jo tedaj, vrana mu zleti v obraz, in on upije, da ga je strah, kakor nikdar še tako.

Poženčan.

Osoda.

V lepoti nježni cvetka se razvija,
Ne mami zlobne je nevihte sila,
Varuje Stvarnikova roka mila,
Duhteče njedro ji rosica zmija.

Preproge černe se prikrade zona,
Nebó mogočni stresajo gromovi,
Vetrov razljutih tulijo glasovi,
Glavico velo skloni tudi — ona.

Tako sercé mladenču prosto bije,
Pogum iskren v junaških persih klije,
Osnov bučeča burja ne podira. —
Težav pa vzdigne se protečih čeda
Za goro vgaša upa zvezda blede —
Življenje v persih mladih že umira.

Gr. Krek.

Dopisi.

Iz Tersta 2. aprila. A. K.-s. Od slovenskih igrokazov, ktere so slovenski domorodniki v Gradcu izdajati obljubili, smo prvega ravno prejeli. Ime mu je „Dervar“. Akoravno je osnova iz nemškega posneta, se mora izdajatelj v hvalo spričati, da so jo gledé predmeta prav dobro zadeli. Igra ni samo izverstno poslovenjena, ampak je slovenski narodnosti tako lepo primerjena, da se bo gotovo vsem Slovencom lahko prikupila. Ravno tako jo bodo tudi sosedi naši na Horvaškem z veseljem prebirali, ker je nekoliko ról v njih jeziku spisanih, kar se igri posebno dobro prileže. Dobrovoljci, spravite jo berž na oder! ploskanja vam manjkalo ne bo. Na tem igrokazu se pozná, da je uredništvo v dobrih rokah, in to nam je porok, da bojo drugi igrokazi, ktere še pričakujemo, prvemu se prilegli. Akoravno smo unkrat po „Novicah“ zvedili, da gg. izdajatelj do 300 naročnikov še njih veliko manjka, se vendar nadjamo, da se bo toliko več iztisov po bukvarnicah spečalo. Omeniti, da bi nam dobri izvirno-slovenski igrokazi še ljubši bili, nam ne bo nihče zameril, pa preden bomo takih večali, bo zajcu lahko dolg rep zrastel. Ravno tako malo nam bo pa kdo zameril, ako si boljših igrokazov drugih

narodov na svoj jezik preložimo, in jih naši narodnosti spodobno primerimo. Tako delajo vsi izobraženi narodi: Angleži, Francozi, Nemci in Talijani. Berž, ko se je med katerim teh narodov kak dober igrokaz vrodil, ga kmalo vsi drugi na svoj jezik pretočijo; zakaj bi jih mi v tem ne posnemali, ki še nimamo nobenega gledišča, nobenega igrališnega društva? Razun tega, da si bojo naši domorodniki s slovenskimi igrokazi včasih kako večerno veselje napravili, se bo z njimi tudi venec kratkočasnega berila umnožil, kakoršnega nam še sila veliko manjka. Slovenski igrokazi bi pa utegnili tudi najmogočnejše sredstvo biti, naš ženski spol za slovensko narodnost oživiti, za katero je dozdej skoro čisto mrtva. Častiti gospod Matija Majar je v 25. listu lanskim „Novic“ temeljito dokazal, da le kazališče v domačem jeziku more slovenske gospé in gospodične sprijazniti s slovensko narodnostjo. In ker so igrokazi sploh tistim najkoristnejše berilo, ki se iz njih kakega jezika učijo, bojo slovenski igrokazi tudi v tej zadevi mnogim prav posebno ustregli.

Iz velih Mun v Čičarii 31. merca. — Otroci in pa oginj niso nikoli dosti obvarovani. 26. dan t. m. popoldne okoli četrte ure nese neki otrok ogenj iz ene hiše v drugo; po poti mu pada na tla in za malo časa se pokaže strašen požár, ki spremeni več od 40 stanovanj v pepel, in tako je večidel pogorel veli-Bergud, ekspositura jelšanske dekanije, dve uri zgorej Kastve na Krasu. Mislite si žalost in siromaštvo teh nesrečnih ljudi! Oj! da bi vendar kadaj nesreča taka ljudi zbrihtala, na ogenj in otroke pazljivišim biti in nevarno žerjavico le v varni posodi čez pota in memo hiš nositi! — „Sušec z glavo zvije ali pa z repom“; pri nas jo je zavil z repom; že celi dan gré dež s snegom — pa veseli smo ga, ker že dolgo časa ni bilo kapljice izpod neba; sedaj še le bojo travniki in njive zeleneli. Žita so srednje pri nas; krompir nam nič ne gnjuje; zdaj še le so ga začeli saditi. Zelje se nam zdrav in okusen derži v kadéh. Drugikrat kaj več.

Sajovec Jakob.

Iz Ljubljane. Domači batalijon, ki nas je v četrtek zapustil, je bil pred odhodom v pričo obile množice ljubljanskih prebivavcov z vinom in smodkami prijazno gostovan; tudi čez 120 fl. v dnarjih se mu je za popotnico nabralo. „Srečni!“ je bil slovojemanja serčni poslednji klic.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. Če pomislimo, kar se je poslednji teden spet zgodilo, se nam čedalje bolj upanje kerči, da bi se mir ohranil. Je sicer mala pešica ljudi, kateri preziraje vse, kar se počenja na Sardinskem in Francozkem, obstanek miru s tem zagovarjajo, da vlade „nimajo dnarja za vojsko“, — al ti ne pomislijo, da tak piškav mir — Nemci ga imenujejo „bewaffneter Frieden“ — če dolgo terpi, več stroškov prizadeva kakor vojska. Če majhna in zlo zadolžena sardinska dežela potrosi sedaj vsaki dan za svojo armado 280,000 frankov, vendar to dosti očitno kaže, da tam, kjer se je huda strast za boj unela, je vse mirno dnarno prevdaranje že davnej šlo rakom žvižgat. Sardinci po vsaki ceni hočejo vojsko; kdor ni tega pred verjel, bo saj zdaj verjel, ko bere pismo, ki ga je predsednik sardinskega ministerstva, grof Cavour (Kavur), kateri, rekli bi, v laških homatijah zvonec nosi, 17. dan p. m. angležkemu ministerstvu pisal! V tem pismu se silno huduje nad avstrijsko vlado in med drugim pravi, da sardinska vlada ne bo orožja iz rok položila, dokler bo avstrijska vlada druge laške vlade zoper Sardinijo hujskala, — dokler bo njena armada od Pada noter do verba Apenin kraljevala, — dokler bo v močno terdnjavo predelana Piačenca z vedno nevarnostjo Sardinii žugala itd. Kdo more miru pričakovati iz take strasti! Če pa se ozremo na Francozko, pa ne slišimo

nikjer, da bi francozka vlada berzdala ošabnost sardinsko, marveč olja vlija v oginj. Ko je unidan Cavour zapustil Pariz, ga je cesar Napoleon s tem poslovil, da mu je rekel: „Kongres bo nam pomagal ali k častnemu miru ali pa k prav pravični vojski“. Kako silno se (pa zlo natihome) francozka vlada za vojsko pripravlja, se vidi dalje iz tega, da kakor v vojski v Krimu je tudi zdaj vsaki regiment pešcov pomnožila s četrtem batalijonom; to znaša skupaj pri vseh 100 regimentih 80,000 pešcov več. Kaj pa hoče Napoleon s tem doseči, da se tako silno poganja za laško deželo, smo še le te dni prav očitno zvedili iz švicarskega časnika „Bund“, kateri stoji v prijateljski zvezi s francozko vlado. Cilj in konec Napoleonov po tem časniku je, da vse laške dežele stopijo v zvezno državo; na čelu nje ima stati papež; Sardinija ima biti oskerbnica vojaških zadev te nove Italije, ktere srednik bi bil Napoleon sam, kakor je bil stric njegov, rajnki cesar Napoleon, nekdanj švicarski deželi; po vsem tem bi bil Napoleon varh (protektor) laške države naproti Avstrii. Tak kruh ima biti iz te moke! Da avstrijska vlada v takih okoljšinah ne more rok križem deržati, je gotovo. Še precej vode pa bode preteklo, preden se bo zvedilo, kaj bo; zakaj gotovo je nek, da konec tega mesca se bo še le začel kongres, v katerem bode vsaka vlada nadomestovana po 2 pooblastencih. Ni še gotovo, ali bojo tudi sardinsko vlado pustili v ta zbor; pa Cavour je šel ves potolažen domú, ker se mu je obljubilo, da bode francozka vlada še bolje se potegnila za Sardinijo kakor bi se potegnila ona sama. V „Wien. Ztg.“ se iz Pariza 30. marca piše, da s kongresom si hoče francozka vlada le — več časa za vojskine priprave pridobiti.

Iz Tersta. Pred nekimi dnevi je šlo več vojnih bark iz Tulona na morje, bralo se je takrat, da za to, da se bodo na morju vadile. Ne vemo, ali jih je vihar zanesel, ali so pot zgrešile, toliko pa je gotovo, da so vidili ljudje te dni devet francozkih bark v jadranskem morju ne dalje od Tersta. — Nekdo, ki je bil pretečeni teden v Turinu, pripoveduje, da sedí ondi vse kakor na koprivah in da se morajo naših cesarskih lotiti ali pa domá punt napraviti.

— C. k. ministerstvo je dovolilo, da se napravi mesarska kasa v Terstu. Namen te kase je: Pripomoči mesarjem, da si kupijo živine, kolikor je potrebujejo, in jim vendar ni treba od družih ljudi dnarjev na pòsodo jemati, kar je večidel zlo težavno; — storiti, da bodo kupčevavci z govejo živino in kmetovavci živino v Terst ali njegovo okolijo gonili, ker bodo vedili, da jim bo blago urno in gotovo plačano. Glavnica te kase je s 90000 fl. avstr. velj. ustanovljena. V Terstu štejejo 60 mesarjev; ker bo mogel pa vsak mesar, kateri bo hotel kase deležen biti, 500 fl. avstr. velj. zagotovšine vložiti, se vjema tretji del glavnice z vloženimi zagotovšinami.

Iz Českega. „Bohemia“ piše: „Žandarmeriji v Ledechu je bilo povedano, da od nekega kakih 40 let starega moža blizo Ledeca že skoraj tri leta ni bilo ne duha ne sluha, zdaj pa se ljudje pomenkvajo, da ga ima njegov brat zapertega. Ko je brat zvedil, da je žandarmerija na noge stopila, je izpustil jetnika 14. marca. Osnažil ga je, položil na posteljo v stanici in dal s sv. zakramenti previditi. Ko je prišla žandarmerija 15. pr. m., je zvedila, da je bil nesrečni človek blizo tri leta v svinjaku zapert; jed je dobival skozi majhno luknjo. Terpel je silne muke v tej nesnažni ječi; to se vidi iz tega, da mu nobena noga nič več ne pomaga. Um svoj je še zdrav ohranil. Čudno pa je to, da pravi nesrečni človek, da si je sam izvolil to prebivališče!

Iz Lombardije in Beneškega. Razne, pri upravnih in sodnih gosposkah hranjene položne pisma in dnarje so prepeljali v Verono. Kadar se bo moglo kolikaj sopet piemontežki vladi upati, se bodo izročile dotičnim dnarnicam